

Követelmények az osztályozóvizsgára **TÖRTÉNELEM (NÉGYÉVFOLYAMOS KÉPZÉS)**

9. évfolyam

Témakörök

I. Az őskor és az ókori Kelet

Témák

A történelem forrásai.

Az első társadalmak..

Nők, férfiak életmódja és társadalmi helyzete, életformák.

A folyamvölgyi kultúrák.

A Közel-Keletet egyesítő birodalmak.

Az ókori Kelet kulturális öröksége.

II. Az ókori Hellász

Témák

A polisz kialakulása.

Az athéni demokrácia kialakulása és működése.

Spárta.

A görög hitvilág, művészet és tudomány.

Nagy Sándor birodalma és a hellenizmus.

III. Az ókori Róma

Témák

Róma útja a köztársaságtól a császárságig.

A köztársaság és a császárság államszervezte és intézményei.

Államformák, államszervezet.

Gazdaság, gazdálkodás, az életmód változásai.

A római hitvilág, művészet, a tudomány és a jog.
A kereszténység kialakulása, tanításai és elterjedése.
A világvallások alapvető tanításai, vallásalapítók, vallásújítók.

Pannónia provincia.

A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása.

IV. A középkor

Témák

Új királyságok a Nyugatrómai Birodalom egykori területén.
A Frank Birodalom.

A nyugati és keleti kereszténység.

Nyugat-Európa gazdasága és társadalma.

Az államalapítások kora Észak-, Közép- és Kelet-Európában.

Az iszlám és az arab hódítás.

A középkori egyház és az uralkodói hatalom Európában.

Gazdasági fellendülés és a középkori városok születése.

A rendiség kialakulása.

Nyugat-Európa válsága és fellendülése a XIV–XV. században.

A közép- és kelet-európai régió államai.

Az Oszmán Birodalom terjeszkedése.

Egyházi és világi kultúra a középkorban.

Itália, a humanizmus és a reneszánsz

Hétköznapi élet a középkorban.

A továbbhaladás feltételei

Az ókori, középkori egyetemes kultúrkinccs rendszerező megismerésével, az egyetemes emberi értékek tudatos vállalása, családhoz, lakóhelyhez, nemzethez való tartozás fontosságának felismerése, elfogadása. A múltat és a történelmet formáló, összetett folyamatok, látható és háttérben meghúzódó összefüggések felismerése, és ezek erkölcsi-etikai aspektusainak azonosítása. A korábbi korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a különböző államformák működési

jellemzőinek felismerése. Ismerje fel a tanuló a civilizációk történetének jellegzetes sémáját (kialakulás, virágzás, hanyatlás). Ismerje és mind szélesebb körben alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat, az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli, tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről egy-egy történelmi személyiség kapcsán.

Tudja, hogy az egyes népeket vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján tudjuk megkülönböztetni. Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat. Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják. Ismerje a világ és az európai kontinens eltérő fejlődési irányait, ezek társadalmi, gazdasági és szellemi hátterét. Tudja azonosítani Európa különböző régióinak eltérő fejlődési útjait. Ismerje fel a meghatározó vallási, társadalmi, gazdasági, szellemi összetevőket egy-egy történelmi jelenség, folyamat értelmezésénél. Tudja értelmezni az eltérő uralkodási formák és társadalmi, gazdasági viszonyok közötti összefüggéseket.. Legyen képes a tanuló ismereteket meríteni, beszámolót, kiselőadást készíteni és tartani különböző írott forrásokból, történelmi kézikönyvekből, atlaszokból/szaktankönyvekből, statisztikai táblázatokról, grafikonokról, diagramokról és internetről. Legyen képes a szerzett információk rendezésére/értelmezésére, és tudja a rendelkezésre álló információforrásokat áttekinteni/értékelni is. Tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára és a szerző esetleges elfogultságára vonatkozóan. Legyen képes különböző magatartástípusok és élethelyzetek megfigyelésére/következtetések levonására. Tudja írott és hallott szövegből a lényegét kiemelni tételmondatok meghatározásával, szövegek tömörítésével és átfogalmazásával egyaránt. Legyen képes a többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárására. Legyen képes feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. Legyen képes történelmi helyzeteket elbeszélni, eljátszani a különböző szereplők nézőpontjából. Legyen képes saját véleményét megfogalmazni, közben legyen képes vitában a tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetésére. Legyen képes folyamatábrát, diagramot, vizuális rendezőt (táblázatot, ábrát) készíteni, történelmi témákat vizuálisan ábrázolni. Legyen képes az időmeghatározásra konkrét kronológiai adatokkal, valamint történelmi időszakokhoz kapcsolódóan egyaránt, és tudjon kronológiai adatokat rendszerezni. Használja a történelmi korszakok és periódusok nevét. Legyen képes összehasonlítani történelmi időszakokat, egybevetni eltérő korszakok emberi sorsait a változások szempontjából, és legyen képes a változások megkülönböztetésére is.

Legyen képes érzékelni és elemezni az egyetemes és a magyar történelem eltérő időbeli ritmusát, illetve ezek kölcsönhatásait. Tudja az egyes korszakokat komplex módon jellemezni és bemutatni.

Legyen képes különböző információforrásokból önálló térképvázlatok rajzolására, különböző időszakok történelmi térképeinek az összehasonlítására, a történelmi tér változásainak leolvasására, az adott témához leginkább megfelelő térkép kiválasztására.

10. évfolyam

Témakörök

I. A magyarság története a kezdetektől 1490-ig

Témák

A magyar nép eredete, vándorlása, a honfoglalás és a kalandozások kora.

Árpád-házi uralkodók politikai életpályája (Géza és Szent István, Szent László, Könyves Kálmán, I. András, IV. Béla).

A társadalom és a gazdaság változásai a honfoglalástól a XIII. század végéig.

A Magyar Királyság, mint jelentős európai hatalom, az Anjouk, Luxemburgi Zsigmond és Hunyadi Mátyás korában.

A magyar rendi állam és az Oszmán (Török) Birodalom párharca.

Társadalmi és gazdasági változások a XIV–XV. század folyamán.

A középkori magyar kultúra és művelődés emlékei.

II. A világ és Európa a kora újkorban

Témák

Amerika ősi kultúrái, a nagy földrajzi felfedezések és következményeik.

Reformáció és katolikus megújulás.

Az atlanti hatalmak (Hollandia és Anglia) felemelkedése.

Nagyhatalmi küzdelmek a XVII. században és a XVIII. század elején.

A tőkés gazdaság kibontakozása a Tudorok korában.

Az angol polgárháború és a parlamentáris monarchia kialakulása.

A francia abszolutizmus és hatalmi törekvések.

Közép- és Kelet-Európa a XVI–XVII. században.

A tudományos világgép átalakulása.

III. Magyarország a kora újkorban

Témák

A Jagelló-kor.

Az ország három részre szakadása.

Várháborúk kora.

A három országrész berendezkedése, mindennapjai.

A reformáció és a katolikus megújulás Magyarországon.

Az Erdélyi Fejedelemség.

A magyar rendek és a Habsburg-udvar konfliktusai.

A török kiűzése Magyarországról.

Népesség, társadalom, gazdaság és természeti környezet a XVI–XVII. századi Magyarországon.

A Rákóczi-szabadságharc.

IV. Felvilágosodás, forradalmak és a polgárosodás kora

Témák

A felvilágosodás.

A felvilágosult abszolutizmus.

Hatalmi átrendeződés a XVIII. századi Európában.

Az Egyesült Államok létrejötte és alkotmánya.

A francia forradalom eszméi, irányzatai, hatása.

A napóleoni háborúk Európája és a Szent Szövetség rendszere.

Az ipari forradalom és hatásai.

A XIX. század eszméi.

V. Az újjáépítés kora Magyarországon

Témák

Népesség és környezet: demográfiai változások, az etnikai arányok átalakulása.

A Magyar Királyság újjászervezése és helye a Habsburg Birodalomban.

A felvilágosult abszolútizmus a Habsburg Birodalomban.

Társadalmi és gazdasági viszonyok változásai a XVIII. században.

A nemzeti ébredés: a kultúra és művelődés változásai.

VI. Reformkor, forradalom és szabadságharc Magyarországon

Témák

Az átalakuló társadalom és gazdaság.

A reformeszmék kialakulása és terjedése: Széchenyi István programja.

A reformmozgalom kibontakozása.

A nemzeti ébredés és a nemzetiségi kérdés.

A reformkori művelődés, kultúra.

A forradalom és szabadságharc nemzetközi keretei.

Az 1848-as forradalom és vívmányai, az áprilisi törvények.

A szabadságharc története.

A továbbhaladás feltételei

A középkori és korai újkor egyetemes és magyar kultúrkinccs rendszerező megismerésével, az egyetemes emberi értékek tudatos vállalása, családhoz, lakóhelyhez, nemzetéhez való tartozás fontosságának felismerése, elfogadása.

A múltat és a történelmet formáló, összetett folyamatok, látható és háttérben meghúzódó összefüggések felismerése, és ezek erkölcsi-etikai aspektusainak azonosítása.

A korábbi korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a különböző államformák működési jellemzőinek felismerése.

Ismerje fel a tanuló a civilizációk történetének jellegzetes sémáját (kialakulás, virágzás, hanyatlás).

Ismerje és mind szélesebb körben alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat, az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli, tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről egy-egy történelmi személyiség kapcsán.

Tudja, hogy az egyes népeket vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján tudjuk megkülönböztetni. Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat.

Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják.

Ismerje a világ és az európai kontinens eltérő fejlődési irányait, ezek társadalmi, gazdasági és szellemi hátterét. Tudja azonosítani Európa különböző régióinak eltérő fejlődési útjait.

Ismerje fel a meghatározó vallási, társadalmi, gazdasági, szellemi összetevőket egy-egy történelmi jelenség, folyamat értelmezésénél.

Tudja értelmezni az eltérő uralkodási formák és társadalmi, gazdasági viszonyok közötti összefüggéseket.

Ismerje a keresztény Magyar Királyság létrejöttének, virágzásának és hanyatlásának főbb állomásait, a koraújkor békés építőmunkájának eredményeit, valamint a polgári Magyarország kiépülésének meghatározó gondolatait és kulcsszereplőit.

Legyen képes a tanuló ismereteket meríteni, beszámolót, kiselőadást készíteni és tartani különböző írott forrásokból, történelmi kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból és internetről.

Legyen képes a szerzett információk rendezésére/értelmezésére, és tudja a rendelkezésre álló információforrásokat áttekinteni/értékelni is. Tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára és a szerző esetleges elfogultságára vonatkozóan.

Legyen képes különböző magatartástípusok és élethelyzetek megfigyelésére/következtetések levonására. Tudja írott és hallott szövegből a lényegyet kiemelni tételmondatok meghatározásával, szövegek tömörítésével és átfogalmazásával egyaránt. Legyen képes a többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárására.

Legyen képes feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.

Legyen képes történelmi helyzeteket elbeszélni, eljátszani a különböző szereplők nézőpontjából.

Legyen képes saját véleményét megfogalmazni, közben legyen képes vitában a tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetésére.

Legyen képes folyamatábrát, diagramot, vizuális rendezőt (táblázatot, ábrát) készíteni, történelmi témákat vizuálisan ábrázolni.

Legyen képes az időmeghatározásra konkrét kronológiai adatokkal, valamint történelmi időszakokhoz kapcsolódóan egyaránt, és tudjon kronológiai adatokat rendszerezni. Használja a történelmi korszakok és periódusok nevét. Legyen képes összehasonlítani történelmi időszakokat, egybevetni eltérő korszakok emberi sorsait a változások szempontjából, és legyen képes a változások megkülönböztetésére is.

Legyen képes érzékelni és elemezni az egyetemes és a magyar történelem eltérő időbeli ritmusát, illetve ezek kölcsönhatásait. Tudja az egyes korszakokat komplex módon jellemezni és bemutatni.

Legyen képes különböző információforrásokból önálló térképvázlatok rajzolására, különböző időszakok történelmi térképeinek az összehasonlítására, a történelmi tér változásainak leolvasására, az adott témához leginkább megfelelő térkép kiválasztására.

11. évfolyam

Témakörök

I. A nemzetállamok és a birodalmi politika kora

Témák

Nemzetállami törekvések Európában (Olaszország, Németország, a balkáni államok).

Az Amerikai Egyesült Államok nagyhatalommá válása.

Társadalmi és gazdasági változások a centrum országaiban.

Az iparosodás új szakaszának hatásai (társadalom, gondolkodás, életmód, épített és természetes környezet).

A modern polgári állam jellegzetességei.

Az Európán kívüli világ változásai a XIX. század második felében: gyarmati függés, a birodalmak versenye a világ újrafelosztásáért.

II. A kiegyezéshez vezető út és a dualizmus kora Magyarországon

Témák

Önkényuralom Magyarországon.

A kiegyezés létrejötte és tartalma.

A kiegyezéshez fűződő viták, a kiegyezés alternatívái.

Társadalmi változások és gazdasági fejlődés a dualizmus korában.

Budapest világvárossá válása.

A nemzetiségi kérdés alakulása, a zsidó emancipáció. A dualizmus válságjelei.

A tudomány és művészet a dualizmus korában.

Életmód a századfordulón.

III. Az első világháború és következményei

Témák

Az első világháború.

Magyarország az első világháborúban.

A februári forradalom és a bolsevik hatalomátvétel.

A diktatúra kiépülése Szovjet-Oroszországban.

A háborús vereség következményei Magyarországon: az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása.

Az öszirózsás forradalom, a tanácsköztársaság.

Az első világháborút lezáró békerendszer.

A trianoni békediktátum.

Új államok Közép-Európában.

A határon túli magyarság sorsa.

IV. Európa és a világ a két világháború között

Témák

Az 1920-as évek politikai és gazdasági viszonyai.

Demokráciák és tekintélyuralmi rendszerek Európában a két világháború között.

Az olasz fasiszta állam és ideológia jellemzői.

A kommunista diktatúra a Szovjetunióban.

Az 1929-33-as világgazdasági válság jellemzői és következményei.

Az Amerikai Egyesült Államok válasza a válságra: a New Deal.

A nemzeti szocialista ideológia és a náci diktatúra jellemzői.

Nemzetközi viszonyok a két világháború között.

A gyarmatok helyzete.

Tudomány és művészet a két világháború között.

Életmód és mindennapok a két világháború között.

V. Magyarország a két világháború között

Témák

A konszolidáció kezdete Magyarországon: Teleki Pál első miniszterelnöksége.

A bethleni konszolidáció folyamata, jellemzői és válsága.

A magyar külpolitika céljai és lehetőségei a két világháború között.

A revízió lépései és politikai következményei Magyarországon.

A belpolitikai élet radikalizálódása az 1930-as években.

Tudomány és művészet a két világháború között.

Társadalom és életmód Magyarországon a két világháború között.

Tömegkultúra és tömegsport.

VI. A második világháború

Témák

A második világháború kitörése. Hadi és diplomáciai eseményei a Szovjetunió elleni német támadásig.

A fordulat a háború menetében.

A szövetségesek együttműködése és győzelme.

A második világháború jellemzői. A holokauszt.

Magyarország háborúba lépése és részvétele a keleti fronton.

Kállay Miklós miniszterelnöksége.

A német megszállás és nyilas uralom. Felszabadulás és szovjet megszállás.

Zsidóüldözés, a holokauszt Magyarországon.

A továbbhaladás feltételei

Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudat és aktív állampolgárságra nevelés.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. a globalizáció felerősödése és a lokális közösségek megerősödése) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.

A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása újkori és modernkori egyetemes történelemre.

A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakzerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás.

Ismerje fel a tanuló, hogy az utókor, a történelmi emlékezet a nagy történelmi személyiségek tevékenységét többféle módon és szempont szerint értékeli, egyben legyen képes saját értékítélete megfogalmazásakor a közösség hosszú távú nézőpontját alkalmazni. Ismerje meg településünk bányász hagyományait.

Ismerje a XIX-XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait az 1849 szabadságharc leverésétől a kiegyezésen át a trianoni országvesztésig, illetve a második világháborús pusztításig. Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Ismerje az új- és modernkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Tudja, hogy az újkortól kezdődően lényegesen átalakul Európa társadalma és gazdasága (polgárosodás, iparosodás) és ezzel párhuzamosan új eszmeáramlatok, politikai mozgalmak, pártok jelennek meg. Ismerje fel, hogy az USA milyen körülmények között vált a mai világ vezető hatalmává és mutasson rá az ebből fakadó ellentmondásokra.

Tudja a trianoni országvesztés súlyos körülményeit és máig tartó hatását, következményeit értékelni és legyen képes a határon túli magyarság sorskérdéseit felismerni.

Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket, legyen képes a demokratikus berendezkedés működési nehézségeit és a jogállamiságot veszélyeztető jelenségeket felismerni és azokat elemezni.

Legyen képes ismereteket meríteni különböző ismeretforrásokból, történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvekből, atlaszokból, szaktudományi munkákból, legyen képes ezek segítségével történelmi oknyomozás megszervezésére. Jusson el az előadás önálló jegyzetelése szintjére. Legyen képes az internetet kritikus és tudatos használatára történelmi, filozófia- és etikatörténeti ismeretek megszerzése érdekében.

Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján. Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából. Legyen képes történelmi jeleneteket elbeszélni, adott esetben eljátszani különböző szempontokból. Legyen képes erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni. Fogalmazzon meg önálló véleményt társadalmi, történelmi eseményekről, szereplőkről, jelenségekről, filozófiai kérdésekről. Legyen képes mások érvelésének összefoglalására, értékelésére és figyelembe vételére, a meghatározott álláspontok cáfolására, a véleménykülönbségek tisztázására, valamint a saját álláspont gazdagítására is. Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség

szempontjából. Legyen képes összehasonlítani társadalmi-történelmi jelenségeket strukturális és funkcionális szempontok alapján. Legyen képes értékrendek összehasonlítására, saját értékek tisztázására. Értékelje a társadalmi-történelmi jelenségeket az értékrendek alapján.

Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni (filozófiai kérdésekről is), ennek kapcsán kérdéseket világosan megfogalmazni.

Legyen képes a történelmi időben történő tájékozódás eddig elsajátított összetevőinek és jelentőségének a bemutatására példákkal. Legyen képes a különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.

12. évfolyam

Témakörök

I. Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése

Témák

A hidegháborús szembenállás, a kétpólusú világ, a megosztott Európa.

A szovjet tömb kialakulása, jellemzői.

A nyugati országok gazdasági és katonai integrációja.

Az új világgazdasági rendszer kialakulása.

A gyarmati rendszer felbomlása (India, Kína), a „harmadik világ”.

A közel-keleti konfliktusok. Az arab világ átalakulása.

II. Magyarország a világháborús vereségtől a forradalom leveréséig

Témák

Az ország szovjetizálása, a kommunista diktatúra kiépítésének folyamata, jellemzői. Függetlenség és alávetettség.

Az egypárti diktatúra működése a Rákosi-korszakban, köz- és magánéleti, valamint kulturális és gazdasági jellegzetességek.

Világkép, eszmék, ideológiák, társadalomkritika.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc okai, háttere, jellemzői, szereplői. Forradalom, reform és kompromisszum.

III. A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása

Témák

Szovjet-amerikai konfliktusok, a versengés és együttműködés formái, területei.

Demokrácia és a fogyasztói társadalom nyugaton – diktatúra és hiánygazdaság keleten.

A vallások, az életmód (szabadidő, sport, turizmus) és a kulturális szokások (divat, zene) változásai a korszakban.

A kétpólusú világrend megszűnése: Németország egyesítése, a Szovjetunió és Jugoszlávia szétesése.

IV. A Kádár-korszak jellemzői

Témák

Megtorlás és a konszolidáció.

Gazdasági reformok a Kádár-korszakban.

Életmód és mindennapok, a szellemi- és sportélet a Kádár-korszakban.

A Kádár-rendszer válsága, a külpolitikai változások és az ellenzéki mozgalmak.

A rendszerváltozás „forgatókönyve”, mérlege, nyertesek és vesztesek.

Nemzeti és etnikai kisebbségek Magyarországon a kétpólusú világ időszakában.

A határon túli magyarság helyzete a kétpólusú világ időszakában.

V. Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése

Témák

Az információs – technikai forradalom és a tudásipar.

A globális világgazdaság új kihívásai és ellenmondásai.

A fenntarthatóság dilemmái. A civilizációk, kultúrák közötti ellentétek kiéleződése.

Az egypólusútól a többpólusú világrend felé.

A mediatizált világ.

A tömegkultúra új jelenségei napjainkban.

Az Európai Unió intézményei, működése és jelenlegi problémái.

VI. A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon

Témák

A poszt szocialista régió és Magyarország helyzete, problémái 1990 után.

Magyarország euroatlanti csatlakozásának folyamata Fölzárkózás, lemaradás.

A közjogi rendszer jogállami átalakítása és intézményrendszere 1990 után.

A piactudaságra való áttérés és az átalakulás ellentmondásai, regionális gazdasági különbségek.

A társadalmi mobilitás problémái.

A cigány (roma) társadalom története, helyzete és integrációjának folyamata.

A határon túli magyarság helyzete.

Magyarok a nagyvilágban.

VII. Társadalmi ismeretek

Témák

Családformák a mai világban.

Kortárs csoport és ifjúsági szubkultúrák.

A helyi társadalom, a civil társadalom és az önkéntesség.

Nemzet és nemzetiség.

Kulturális és etnikai kisebbségek Magyarországon.

Esélyegyenlőtlenség és hátrányos társadalmi helyzet.

Társadalmi felelősségvállalás és szolidaritás.

VIII. Állampolgári ismeretek

Témák

Állampolgári jogok és kötelességek.

Magyarország és az Európai Unió politikai intézményrendszere.

A magyar és az európai állampolgárság legfontosabb ismérvei.

A magyar választási rendszer (országgyűlési és helyhatósági választások).

A politikai részvétel formái.

A közvetett és a közvetlen demokrácia eszköztára

IX. Pénzügyi és gazdasági kultúra

Témák

Az állam gazdasági szerepvállalása és kapcsolata a gazdaság különböző szereplőivel.

Az állam bevételei.

Az állam stabilizációs, redisztribúciós és tőkeallokációs feladatai.

A költségvetési és a monetáris politika eszköztára, szerepe a gazdaságpolitikai célok megvalósításában.

A pénzpiac működése, megtakarítók és forrásigénylők.

A pénzügyi közvetítők helye a nemzetgazdaságban.

A vállalkozások helye a nemzetgazdaságban, szerepük a GDP megtermelésében.

Vállalkozási formák. Vállalkozások létrehozása és működtetése.

A vállalkozások és a piac kapcsolata.

Az üzleti terv.

X. Munkavállalás

Témák

A munkaerő és a piac kapcsolata.

Munkaerőpiaci elvárások itthon és külföldön.

Szakképzettség.

Álláskeresési technikák. Pályakezdés, beilleszkedés a munkahelyi közösségbe.

Munkajogi alapok.

Foglalkoztatási formák.

A munkaszerződés tartalma.

A munkaviszonyhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek (munkaszerződés, bérszámítás, adózás, egészségbiztosítás és nyugdíjbiztosítás, kollektív szerződés).

A munkaviszony megszűnése, munkanélküli ellátás, álláskeresési támogatás, visszatérés a foglalkoztatásba.

A továbbhaladás feltételei

A modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudat és aktív állampolgárságra nevelés.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. a globalizáció felerősödése és a lokális közösségek megerősödése) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

A modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése. A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása újkori és modernkori egyetemes történelemre.

A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás. Ismerje fel a tanuló, hogy az utókor, a történelmi emlékezet a nagy történelmi személyiségek tevékenységét többféle módon és szempont szerint értékeli, egyben legyen képes saját értékítélete megfogalmazásakor a közösség hosszútávú nézőpontját alkalmazni.

Ismerje XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait a második világháborús pusztításon át a kommunista diktatúra létrejöttéig, valamint az 1956-os forradalomtól a demokratikus jogállam megteremtéséig. Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Ismerje a modernkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket, legyen képes a demokratikus berendezkedés működési nehézségeit és a jogállamiságot veszélyeztető jelenségeket felismerni és azokat elemezni.

Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, pl. betegségeket, elszegényesedést, munkanélküliséget, élelmiszerválságot, tömeges migrációt.

Ismerje az alapvető állampolgári jogokat és kötelezettségeket, Magyarország politikai rendszerének legfontosabb intézményeit, értse a választási rendszer működését.

Legyen képes ismereteket meríteni különböző ismeretforrásokból, történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvekből, atlaszokból, szaktudományi munkákból, legyen képes ezek segítségével történelmi oknyomozás megszervezésére. Jusson

el az előadás önálló jegyzetelése szintjére. Legyen képes az internetet kritikus és tudatos használatára történelmi, filozófia- és etikatörténeti ismeretek megszerzése érdekében. Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján. Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából. Legyen képes történelmi jeleneteket elbeszélni, adott esetben eljátszani különböző szempontokból. Legyen képes erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni. Fogalmazzon meg önálló véleményt társadalmi, történelmi eseményekről, szereplőkről, jelenségekről, filozófiai kérdésekről. Legyen képes mások érvelésének összefoglalására, értékelésére és figyelembe vételére, a meghatározott álláspontok cáfolására, a véleménykülönbségek tisztázására, valamint a saját álláspont gazdagítására is. Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. Legyen képes összehasonlítani társadalmi-történelmi jelenségeket strukturális és funkcionális szempontok alapján. Legyen képes értékrendek összehasonlítására, saját értékek tisztázására. Értékelje a társadalmi-történelmi jelenségeket az értékrendek alapján. Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni (filozófiai kérdésekről is), ennek kapcsán kérdéseket világosan megfogalmazni. Legyen képes a történelmi időben történő tájékozódás eddig elsajátított összetevőinek és jelentőségének a bemutatására példákkal. Legyen képes a különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására. Legyen képes a nemzet, a kisebbség fogalmának és a helyi társadalom fogalmának a szakszerű használatára, tudjon érvelni a társadalmi felelősségvállalás, illetve a szolidaritás fontossága mellett. Legyen képes átlátni a nemzetgazdaság, a bankrendszer, a vállalkozási formák működésének legfontosabb szabályait. Legyen képes munkavállalással összefüggő, a munkaviszonyhoz kapcsolódó adózási, egészség- és társadalombiztosítási kötelezettségek, illetve szolgáltatások rendszerét átlátni.

Történelem specializáció

11. évfolyam

Témakörök

I. Az óskor és az ókori Kelet

Témák

Egy folyam menti civilizáció jellemzői.

Az egyistenhit a zsidó vallásban.

II. Az ókori Hellász

Témák

Az athéni demokrácia kialakulásának folyamata.

A görög gazdaság.

A görög-perzsa háborúk.

A spártai állam.

A görög tudomány egyes területeinek egy-egy alkotója.

III. Az ókori Róma

Témák

Augustus principátusának jellemző vonásai.

A római történetírás egy-egy jelentős alkotója.

A kereszténység történetének néhány állomása az ókorban.

A népvándorlás legfontosabb mozzanatainak és résztvevőinek ismerete, térbeli elhelyezése.

IV. A középkor

Témák

A Frank Birodalom történetének főbb állomásai.

A legfontosabb szerzetesrendek jellemzői.

Az ortodox és a nyugati kereszténység főbb jellemzői.

Az arab hódítás, az iszlám elterjesztésének fontosabb szakaszai.

A középkori céhes ipar bemutatása.

Híres egyetemek Nyugat- és Közép-Európában.

Az egyetemi oktatás jellemzői, a skolasztika.

A humanizmus és a reneszánsz jellemzői

A rendi állam kialakulása és működése Angliában és Franciaországban.

V. A magyarság története a kezdetektől 1490-ig

Témák

A vándorló magyarság képe a korabeli forrásokban.

Eltérő tudományos elképzelések a magyar őstörténettel kapcsolatban.

A kalandozó magyarok képe a korabeli forrásokban.

Szent István törvényalkotó tevékenysége.

Az új rend megszilárdulása Szent László és Könyves Kálmán idején.

Nagy Lajos törvényei és az Anjou-kori társadalom.

Zsigmond király külpolitikája.

Mátyás király bel- és külpolitikája.

Mátyás király és a reneszánsz.

VI. A világ és Európa a kora újkorban

Témák

A kapitalista világgazdasági rendszer kialakulásának kezdetei, a legfőbb társadalmi és gazdasági folyamatok a XVI-XVII. században Nyugat-Európában.

Nagyhatalmi konfliktusok és vallási ellentétek a koraújkori Európában.

Az angolszász kapitalizálódás, a polgári fejlődés és a mindennapi élet a kora újkori Angliában.

Nagyhatalmi erőviszonyok, az európai egyensúly a XVIII. században.

Az új világszemlélet kialakulása az újkori természettudományok és társadalomtudományok kibontakozása.

VII. Magyarország a kora újkorban

Témák

Összetartó és elválasztó erők a három országrészben.

A rendi és vallási törekvések összekapcsolódása a Bocskai-féle szabadságharcban.

Bethlen Gábor kül - és belpolitikája.

A török kiűzésének kérdései és Zrínyi Miklós.

A spanyol örökösödési háború és a Rákóczi szabadságharc.

Az udvar és a rendek viszonyának alakulása.

IV. Felvilágosodás, forradalmak és a polgárosodás kora

Témák

A főbb irányzatok, valamint képviselőik társadalmi és politikai elképzeléseinek összehasonlítása.

A jakobinus diktatúra.

A napóleoni háborúk fordulópontjai.

A nagyhatalmi együttműködés céljai és rendszere a bécsi kongresszus nyomán.

Az ipari forradalom eredményeinek kibontakozása és egymásra hatása.

V. Az újjáépítés kora Magyarországon

Témák

Az udvar és a rendek viszonyának alakulása.

Az állami oktatáspolitikai főbb intézkedései.

VI. Reformkor, forradalom és szabadságharc Magyarországon

Témák

A rendi országgyűlés és a megyerendszer működése.

A gazdasági átalakulás jellemzése és elemzése.

A magyar társadalom rétegződése és életformái.

A nemzeti érzés megerősödése a magyarság és a nemzetiségek körében.

A német, az olasz és ausztriai mozgalmak hatása a magyar szabadságharcra.

Nemzetiségi törekvések a Habsburg birodalomban

Ausztria és Magyarország közjogi viszonyának alakulása.

Nagyhatalmi elképzelések Közép-Európa szerepéről.

VII. A nemzetállamok és a birodalmi politika kora

Témák

A szövetségi rendszerek kialakulásának okai az első világháború előtt.

Gyarmatok és gyarmattartók a századfordulón.

Az ipari forradalom legfontosabb találmányainak és felfedezőinek bemutatása.

A tudományos és technikai fejlődés hatása a társadalomra, a gondolkodásra, az életmódra és a környezetre.

VIII. A kiegyezéshez vezető út és a dualizmus kora Magyarországon

Témák

A kiegyezés alternatívái, a kiegyezéshez fűződő viták.

A polgári állam kiépülése Magyarországon.

Magyar nemzetiségi politika és nemzetiségi törekvések.

A környezet átalakításának következményei.

A tömegkultúra néhány jelensége Magyarországon.

A továbbhaladás feltételei

Az újkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudat és aktív állampolgárságra nevelés.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

Az újkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.

A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása újkori egyetemes történelemre.

A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás. Ismerje fel a tanuló, hogy az utókor, a történelmi emlékezet a nagy történelmi személyiségek tevékenységét többféle módon és szempont szerint értékeli, egyben legyen képes saját értékítélete megfogalmazásakor a közösség hosszú távú nézőpontját alkalmazni.

Ismerje a XIX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait a Dualizmus korszakáig bezárólag.

Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Ismerje az újkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Tudja, hogy az újkortól kezdődően lényegesen átalakul Európa társadalma és gazdasága (polgárosodás, iparosodás) és ezzel párhuzamosan új eszmeáramlatok, politikai mozgalmak, pártok jelennek meg. Ismerje fel, hogy az USA milyen körülmények között vált a mai világ vezető hatalmává és mutasson rá az ebből fakadó ellentmondásokra.

Legyen képes ismereteket meríteni különböző ismeretforrásokból, történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvekből, atlaszokból, szaktudományi munkákból, legyen képes ezek segítségével történelmi oknyomozás megszervezésére. Jusson el az előadás önálló jegyzetelése szintjére.

Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján.

Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. Legyen képes összehasonlítani társadalmi-történelmi jelenségeket strukturális és funkcionális szempontok alapján. Legyen képes értékrendek összehasonlítására, saját értékek tisztázására. Értékelje a társadalmi-történelmi jelenségeket az értékrendek alapján.

Legyen képes a történelmi időben történő tájékozódás eddig elsajátított összetevőinek és jelentőségének a bemutatására példákkal. Legyen képes a különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.

12. évfolyam

Témakör

I. Az első világháború és következményei

Témák

A háttország szerepe a háborúban.

Nagyhatalmi érdekek és ellentétek a béketárgyalásokon.

Magyarország az első világháborúban.

A Károlyi-kormány bel- és külpolitikai mozgástere és intézkedései.

A tanácskormány uralomra kerülése, politikája, bukásának okai.

Trianon társadalmi és bel- és külpolitikai következményei.

Új államok Közép-Európában.

A határon túli magyarság sorsa.

II. Európa és a világ a két világháború között

Témák

A világgazdaság átrendeződése a háború után.

A gyarmati világ szétesésének kezdetei.

Az olasz fasizmus jellemzői.

Tekintélyuralmi rendszerek bemutatása Közép-Európában és a Balkánon.

Az USA gazdasági fellendülése és nemzetközi szerepe.

A válság kezelésének módjai egy adott országban.

A totális állam kiépítése Németországban.

A bolsevizmus ideológiája.

A bolsevik propaganda főbb jellemzői.

A sztálini gazdaságpolitika.

III. Magyarország a két világháború között

Témák

Politikai életpályák bemutatása és elemzése.

Gazdasági válság és radikalizálódás a belpolitikában.

A klebelsbergi kultúrpolitika kibontakozása és főbb jellemzői.

Tudomány és művészet főbb képviselői a két világháború közötti Magyarországon.

VI. A második világháború

Témák

A szövetséges hatalmak együttműködésének elemzése.

Háborúellenes katonai és polgári erőfeszítések.

Magyarország a náci birodalom árnyékában.

A területi revízió lépései.

Kállay Miklós miniszterelnöksége.

Háborúellenes törekvések.

Az antiszemitizmus és a zsidókérdés Magyarországon.

VII. Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése

Témák

Nyugat-Európa újjáépítése és a közös európai intézmények kialakulásának kezdetei.

A gyarmati rendszer felbomlása – a „harmadik világ” kialakulása.

Gandhi erőszakmentes mozgalma.

A német kérdés.

VIII. Magyarország a világháborús vereségtől a forradalom leveréséig

Témák

A nemzetközi helyzet hatása a magyar belpolitika alakulására 1945 és 1948 között.

Az elnyomás formái és „gépezete”.

A magyar forradalom nemzetközi jelentősége és összefüggései.

IX. A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása

Témák

A német kérdés.

A balkáni konfliktusok, Jugoszlávia felbomlása.

Nemzeti, etnikai, vallási kisebbségek helyzete néhány országban.

X. A Kádár-korszak jellemzői

Témák

A kádári társadalom- és kultúrpolitika alakulása.

XI. Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése

Témák

A „Hatok” Közös Piacától az Európai Unióig (1957-1992), az integráció főbb állomásai.

Együttműködés és eltérő érdekek az unióban.

Az Európai Unió helye a világgazdaságban.

A demográfiai válság társadalmi és gazdasági okai.

A környezettudatos magatartás kulturális, gazdasági és politikai feltételei.

XI. A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon

Témák

Magyarország a kilencvenes években.

A szociális piacgazdaság jellemzői.

A magyar alkotmányosság elemei és intézményei.

A magyar társadalom szerkezetváltozásai az elmúlt fél évszázadban.

Magyarország gazdasága és beilleszkedése az európai, illetve világgazdaságba.

A továbbhaladás feltételei

A modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudat és aktív állampolgárságra nevelés.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. a globalizáció felerősödése és a lokális közösségek megerősödése) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

A modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése. A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása a modernkori egyetemes történelemre.

Ismerje a XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Ismerje a XX. századi magyar történelem főbb csomópontjainak történetét az Osztrák-Magyar Monarchia válságkorszakától a trianoni országvesztésig, illetve a második világháborús pusztításon át a kommunista diktatúra létrejöttéig, valamint az 1956-os forradalomtól a demokratikus jogállam megteremtéséig. Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Ismerje a modernkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Ismerje fel, hogy az USA milyen körülmények között vált a mai világ vezető hatalmává és mutasson rá az ebből fakadó ellentmondásokra.

Tudja a trianoni országvesztés súlyos körülményeit és máig tartó hatását, következményeit értékelni és legyen képes a határon túli magyarság sorskérdéseit felismerni.

Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket, legyen képes a demokratikus berendezkedés működési nehézségeit és a jogállamiságot veszélyeztető jelenségeket felismerni és azokat elemezni.

Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, pl. betegségeket, elszegényesedést, munkanélküliséget, élelmiszerválságot, tömeges migrációt. Ismerje az alapvető állampolgári jogokat és kötelezettségeket, Magyarország politikai rendszerének legfontosabb intézményeit, értse a választási rendszer működését.

Legyen képes az internetet kritikus és tudatos használatára történelmi, filozófia- és etikatörténeti ismeretek megszerzése érdekében.

Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából.

Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni (filozófiai kérdésekről is), ennek kapcsán kérdéseket világosan megfogalmazni.

Legyen képes a nemzet, a kisebbség fogalmának és a helyi társadalom fogalmának k szakszerű használatára, tudjon érvelni a társadalmi felelősségvállalás, illetve a szolidaritás fontossága mellett.

Követelmények az osztályozóvizsgára **TÖRTÉNELEM (HATÉVFOLYAMOS KÉPZÉS)**

7. évfolyam

Témakörök

I. Az őskor és az ókori Kelet

Témák

A történelem forrásai.

Az őskor világa.

Az újkőkor változásai (gazdaság, életmód, vallás).

Az ókori folyamvölgyi civilizációk. .

A Közel-Keletet egyesítő birodalmak.

Vallás az ókori Keleten.

Az ókori Kelet kulturális öröksége. Az írásbeliség kezdetei.

II. Az ókori Hellász

Témák

A polisz kialakulása.

A görög gyarmatosítás és hatásai.

Az athéni demokrácia kialakulása.

Spárta. A görög-perzsa háborúk.

A demokrácia működése Athénban.

Nagy Sándor birodalma és a hellenizmus.

Az ókori görög hitvilág, művészet, tudomány és hétköznapok.

III. Az ókori Róma

Témák

A királyok kora Rómában.

A korai köztársaság időszaka.

Társadalmi és politikai küzdelmek a köztársaságkori Rómában.

A hódító Róma.

A hódítások társadalmi, gazdasági és politikai hatásai.

A római köztársaság válságának időszaka: reformok, reformkísérletek, egyeduralkodói törekvések.

Korai császárkor, a principatus politikai rendszere.

A Római Birodalom gazdasága.

A kereszténység kialakulása és legfontosabb tanai.

A kereszténység és a Római Birodalom viszonya, az egyházszerkezet kialakulása.

A Római Birodalom válsága és a Nyugatrómai Birodalom bukása.

Pannónia provincia.

A római hitvilág, művészet, tudomány és a jog.

Életmód és mindennapok a Római Birodalomban

Továbbhaladás feltételei

Ismerje fel és fogadja el az ókori egyetemes kultúrkincs rendszerező megismerésével, az egyetemes emberi értékek tudatos vállalását, a családhoz, a lakóhelyhez, a nemzethez való tartozás fontosságát.

Ismerje fel a múltat és a történelmet formáló, összetett folyamatok, látható és a háttérben meghúzódó összefüggéseit, és tudja azonosítani ezek erkölcsi-etikai aspektusait. Ismerje fel a korábbi korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódját, a különböző államformák működési jellemzőit. Ismerje fel a tanuló a civilizációk történetének jellegzetes sémáját (kialakulás, virágzás, hanyatlás).

Ismerje és mind szélesebb körben alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat, az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében. Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli.

Tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről egy-egy történelmi személyiség kapcsán, tevékenységük bemutatása alapján.

Tudja, hogy az egyes népeket vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján lehet megkülönböztetni. Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat. Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják. Ismerje fel a meghatározó vallási, társadalmi, gazdasági, szellemi összetevőket egy-egy történelmi jelenség, folyamat értelmezésénél. Tudja értelmezni az eltérő uralkodási formák és társadalmi, gazdasági viszonyok közötti összefüggéseket.

Legyen képes történelmi-társadalmi, erkölcsi problémákat felismerni és megfogalmazni, többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeit feltárni, feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.

Legyen képes mindennapi élethelyzeteket elbeszélni, eljátszani a különböző szereplők szempontjából. Legyen képes feltevéseket megfogalmazni az egyes társadalmi-történelmi jelenségek, intézmények háttéréről, feltételeiről, okairól, érveket gyűjteni a feltevések mellett és ellen.

A forráskritika alapelemei közül tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára vonatkozóan.

Legyen képes beszámolót, kiselőadást tartani szépirodalmi művekből, sajtótermékekből, rádió- és televízió-műsorokból.

Legyen képes rajzos vázlatot készíteni, folyamatábrát, diagramot elemezni, fogalmazást írni történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról.

Legyen képes a történelmi események időmeghatározását konkrét kronológiai adatokkal megadni, azokat kezdetleges szinten rendezni, kronológiai számításokat végezni, a tanultakat elhelyezni az időben,

a korszakokon belül, kronológiai számításokat végezni.

Legyen képes az egyes korszakokat jellegzetességeik alapján megragadni és összehasonlítani, valamint a gyorsan és lassan lezajló változásokat megkülönböztetni.

Legyen képes helyeket megkeresni a térképen, távolságot becsülni és számítani, eseményeket és jelenségeket leolvasni a történelmi térképekről. A kiemelt eseményeket és jelenségeket tudja elhelyezni vaktérképen.

A forráskritika alapelemei közül tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára vonatkozóan.

Legyen képes beszámolót, kiselőadást tartani szépirodalmi művekből, sajtótermékekből, rádió- és televízió-műsorokból.

Legyen képes rajzos vázlatot készíteni, folyamatábrát, diagramot elemezni, fogalmazást írni történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról.

Legyen képes a történelmi események időmeghatározását konkrét kronológiai adatokkal megadni, azokat kezdetleges szinten rendezni, kronológiai számításokat végezni, a tanultakat elhelyezni az időben,

a korszakokon belül, kronológiai számításokat végezni.

Legyen képes az egyes korszakokat jellegzetességeik alapján megragadni és összehasonlítani, valamint a gyorsan és lassan lezajló változásokat megkülönböztetni.

Legyen képes helyeket megkeresni a térképen, távolságot becsülni és számítani, eseményeket és jelenségeket leolvasni a történelmi térképekről. A kiemelt eseményeket és jelenségeket tudja elhelyezni vaktérképen.

8. évfolyam

Témakörök

I. A középkor

Témák

Nyugat–Európa államai és birodalmai a kora középkorban.

Nyugat–Európa gazdasága és társadalma.

A Bizánci Birodalom.

A kereszténység a kora középkorban, az egyházszakadás.

Az iszlám kialakulása és jellemzői.

Az arab birodalom kialakulása és az arab kultúra.

A pápaság és a császárság küzdelme.

A keresztes hadjáratok.

A középkori város.

A céhes ipar és a kereskedelem.

A rendiség kialakulása és jellemzői.

Válság és fellendülés Nyugat–Európában a XIV–XV. században.

Itália, a humanizmus és a reneszánsz.

Közép- és Kelet-Európa története a középkorban.

Az Oszmán (Török) Birodalom felemelkedése és jellemzői.

Művelődés és kultúra a középkorban.

A középkori élet.

II. A magyar őstörténet és az Árpádok kora

A magyarság eredete.

A magyarság vándorlása.

A honfoglalás.

A kalandozások kora.

A X. század politikai, társadalmi és gazdasági viszonyai.

Az államalapítás első lépései Géza fejedelem uralkodása idején.

A keresztény monarchia megalapítása I. (Szent) István uralkodása idején.

A trónviszályok és a királyi hatalom megszilárdulása a XI. század folyamán.

A hatalomgyakorlás és az államszervezet a XII. században.

III. Béla és kora.

II. András és az Aranybulla.

IV. Béla és a tatárjárás.

A királyi hatalom meggyengülése, az utolsó Árpádok.

Életmód, társadalom és gazdaság az Árpád-házi királyok idején.

A magyar művelődés és kultúra emlékei az Árpád-korban.

III. Magyarország története a vegyesházi királyok korában

A tartományúri hatalom felszámolása.

A középkori magyar állam megerősödése I. Károly uralkodása idején.

I. (Nagy) Lajos törvényalkotói tevékenysége és külpolitikája.

Luxemburgi Zsigmond magyarországi uralkodása és külpolitikája.

Hunyadi János törökellenes harcai és kormányzósága.

Hunyadi Mátyás reformjai és külpolitikája.

Mátyás, a reneszánsz uralkodó.

Társadalmi és gazdasági változások a XIV–XV. században.

A magyar művelődés és kultúra emlékei a XIV–XV. században.

Továbbhaladás feltételei

Ismerje fel és fogadja el a középkori egyetemes és magyar kultúrkinccs rendszerező megismerésével, az egyetemes emberi értékek tudatos vállalását, a családhoz, a lakóhelyhez, a nemzethez való tartozás fontosságát.

Ismerje fel a múltat és a történelmet formáló, összetett folyamatok, látható és a háttérben meghúzódó összefüggéseit, és tudja azonosítani ezek erkölcsi-etikai aspektusait.

Ismerje fel a korábbi korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódját, a különböző államformák működési jellemzőit.

Ismerje fel a tanuló a civilizációk történetének jellegzetes sémáját (kialakulás, virágzás, hanyatlás).

Ismerje és mind szélesebb körben alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat, az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli.

Tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről egy-egy történelmi személyiség kapcsán, tevékenységük bemutatása alapján.

Tudja, hogy az egyes népeket vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján lehet megkülönböztetni. Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat.

Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják.

Ismerje fel a meghatározó vallási, társadalmi, gazdasági, szellemi összetevőket egy-egy történelmi jelenség, folyamat értelmezésénél.

Tudja értelmezni az eltérő uralkodási formák és társadalmi, gazdasági viszonyok közötti összefüggéseket.

Ismerje a keresztény Magyar Királyság létrejöttének, virágzásának eredményeit, meghatározó politikai szereplőit.

Legyen képes történelmi-társadalmi, erkölcsi problémákat felismerni és megfogalmazni, többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétégeit feltárni, feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.

Legyen képes mindennapi élethelyzeteket elbeszélni, eljátszani

a különböző szereplők szempontjából. Legyen képes feltevéseket megfogalmazni az egyes társadalmi-történelmi jelenségek, intézmények háttéréről, feltételeiről, okairól, érveket gyűjteni a feltevések mellett és ellen. A forráskritika alapelemei közül tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára vonatkozóan.

Legyen képes beszámolót, kiselőadást tartani szépirodalmi művekből, sajtótermékekből, rádió- és televízió-műsorokból.

Legyen képes rajzos vázlatot készíteni, folyamatábrát, diagramot elemezni, fogalmazást írni történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról.

Legyen képes a történelmi események időmeghatározását konkrét kronológiai adatokkal megadni, azokat kezdetleges szinten rendezni, kronológiai számításokat végezni, a tanultakat elhelyezni az időben,

a korszakokon belül, kronológiai számításokat végezni.

Legyen képes az egyes korszakokat jellegzetességeik alapján megragadni és összehasonlítani, valamint a gyorsan és lassan lezajló változásokat megkülönböztetni.

Legyen képes helyeket megkeresni a térképen, távolságot becsülni és számítani, eseményeket és jelenségeket leolvasni a történelmi térképekről. A kiemelt eseményeket és jelenségeket tudja elhelyezni vaktérképen.

9. évfolyam

Témakörök

I. A világ és Európa a kora újkorban

A földrajzi felfedezések.

A korai gyarmatosítás.

A világgazdaság kialakulásának gazdasági, társadalmi hatásai

Nyugat- és Közép-Európában.

A kapitalista gazdaság jellemző vonásai.

A reformáció kezdetei, Luther tevékenysége.

A reformáció kálvini ága.

A reformáció egyéb irányzatai.

A katolikus megújulás.

Az abszolutizmus.

A Habsburg-francia vetélkedés kezdetei a XVI. században.

Spanyolország a kora újkorban.

A Tudorok kora Angliában.

Az angol polgárháború.

Az alkotmányos monarchia létrejötte Angliában.

A francia vallásháború, XIV. Lajos abszolutizmusa.

Nagyhatalmi küzdelmek a XVII–XVIII. században: a harmincéves háború, a spanyol örökösödési háború és az északi háború.

Közép-Európa kora újkori története.

Az orosz nagyhatalom kialakulása, Nagy Péter reformjai.

Tudományok, művészetek a kora újkorban.

Életmód és mindennapok a kora újkorban.

II. Magyarország a kora újkorban

A reformáció Magyarországon.

A tizenöt éves háború és a Bocskai-felkelés.

A katolikus megújulás Magyarországon.

A magyar rendek és a Habsburg-udvar viszonya a XVII. században.

Az Erdélyi Fejedelemség virágkora: Bethlen Gábor és I. Rákóczi György fejedelemsége.

Zrínyi Miklós, a politikus és hadvezér pályája.

A török hódoltság korának gazdasága, demográfiai folyamatai.

Élet a három országrészben.

A török kiűzése Magyarországról.

A Rákóczi-szabadságharc története.

III. A felvilágosodás kora

A felvilágosodás eszmerendszere.

A felvilágosodás állam- és közgazdasági elméletei.

Nagyhatalmak és nemzetközi kapcsolataik a XVIII. században.

A felvilágosult abszolútizmus Közép-és Kelet-Európában.

Az amerikai gyarmatok függetlenségi háborúja.

Az Amerikai Egyesült Államok politikai rendszere.

A tanuló tudatosan vállalja a kora újkori és újkori egyetemes és magyar kultúrkinés rendszerező megismerése révén az egyetemes emberi értékeket.

Ismerje fel és fogadja el a családhoz, lakóhelyhez, nemzethez való tartozás fontosságát.

Ismerje fel a múltat és a történelmet formáló, összetett folyamatok látható és háttérben meghúzódó bonyolultabb összefüggéseket, és ezek erkölcsi-etikai aspektusait.

Ismerje fel a különböző államformák működési jellemzőit.

Ismerje fel és mind szélesebb körben differenciáltan alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek vagy egy-egy esemény, jelenség értékelésekor egymástól eltérő álláspontokat is megfogalmazhat.

Ismerje a világ és az európai kontinens eltérő fejlődési irányait, ezek társadalmi, gazdasági és szellemi hátterét, azok következményeit.

Ismerje a polgári átalakulás szellemi, társadalmi, gazdasági, politikai jellemzőit, illetve azokat a feltételeket, okokat és következményeket, amelyek e folyamatot meghatározták.

Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják és ismerje fel

ezek bonyolult összefüggéseit egy-egy történelmi esemény feldolgozása kapcsán.

Tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről.

Tudja a korszakban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjait összehasonlítani.

Tudja azonosítani a civilizációk története és a forradalmak menete jellegzetes sémáit.

Tudja azonosítani Európa és a világ különböző régióinak eltérő fejlődési útjait és azok jellegzetességeit.

Tudja azonosítani a polgári átalakulás szellemi, társadalmi, gazdasági, politikai folyamainak meghatározó eseményeit, jelenségeit, szereplőit.

Tudja a rendelkezésre álló információforrásokat áttekinteni és értékelni.

Tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára és a szerző esetleges elfogultságára vonatkozóan.

Tudja írott és hallott szövegből a lényegyet kiemelni tételmondatok meghatározásával, szövegek tömörítésével és átfogalmazásával.

Tudja helyesen használni a történelmi korszakok és periódusok elnevezéseit.

Tudja az egyes korszakokat komplex módon jellemezni és bemutatni.

Legyen képes a tanuló ismereteket meríteni, beszámolót, kiselőadást készíteni és tartani különböző írott forrásokból, történelmi kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból és internetről.

Legyen képes megismert és összegyűjtött információk rendezésére és értelmezésére.

Legyen képes különböző magatartástípusok és élethelyzetek megfigyelésére és következtetések levonására.

Legyen képes a többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárására. Legyen képes feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.

Legyen képes különböző szereplők nézőpontjából történelmi helyzeteket elbeszélni, eljátszani a különböző szereplők nézőpontjából.

Legyen képes saját véleményét megfogalmazni, közben legyen képes vitában a tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetésére.

Legyen képes folyamatábrát, diagramot, vizuális rendezőt (táblázatot, ábrát) készíteni, történelmi témákat vizuálisan ábrázolni.

Legyen képes az időmeghatározásra konkrét kronológiai adatokkal, valamint történelmi időszakokhoz kapcsolódóan egyaránt, és tudjon kronológiai adatokat rendszerezni. Használja a történelmi korszakok és periódusok nevét. Legyen képes összehasonlítani történelmi időszakokat, egybevetni eltérő korszakok emberi sorsait a változások szempontjából, és legyen képes a változások megkülönböztetésére is. Legyen képes érzékelni és elemezni az egyetemes és a magyar történelem eltérő időbeli ritmusát, illetve ezek kölcsönhatásait.

Legyen képes különböző információforrásokból önálló térképvázlatok rajzolására, különböző időszakok történelmi térképeinek az összehasonlítására, a történelmi tér változásainak leolvasására, az adott témához leginkább megfelelő térkép kiválasztására.

10. évfolyam

Témakörök

I. Újjáépítés és felvilágosult abszolútizmus Magyarországon

A Magyar Királyság a XVIII. századi Habsburg Birodalomban.

Demográfiai és etnikai változások a XVIII. században.

Újjáépítés és gazdasági élet a XVIII. századi Magyarországon.

A társadalmi változások és életmód a XVIII. században.

Mária Terézia.

II. József, a felvilágosult abszolút uralkodó.

A barokk kulturális hatásai.

II. A forradalmak és a Szent Szövetség kora

A francia forradalom kezdete és az alkotmányos monarchia időszaka.

A királyság bukása és a köztársaság létrejötte.

A jakobinus diktatúra és a terror.

Napóleon hatalomra kerülése, a konzulátus időszaka.

I. Napóleon császársága.

A bécsi kongresszus és a Szent Szövetség kora.

Az ipari forradalom.

Az ipari forradalom társadalmi és demográfiai hatásai.

Népesség, demográfia.

Az ipari forradalom életmódra gyakorolt hatásai.

A XIX. század uralkodó eszméi: liberalizmus, konzervativizmus, nacionalizmus, szocializmus.

A „népek tavasza”.

III. A polgárosodás kora, forradalom és szabadságharc Magyarországon

Magyarország a francia forradalom és a napóleoni háborúk időszakában.

Széchenyi István programja és gyakorlati tevékenysége.

A reformkor első évtizede.

A reformkor fő kérdései az 1840-es években.

Kossuth Lajos reformkori programja és gyakorlati tevékenysége.

A Széchenyi – Kossuth vita.

A reformkor társadalma és gazdasági élete.

A polgári nemzeteszmé kialakulása és a nemzetiségi kérdés.

A nemzeti kultúra kialakulása.

A pesti forradalom, az áprilisi törvények és a Batthyány-kormány.

A szabadságharc története.

A forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggései.

IV. Nemzetállamok kialakulása. Magyarország története a szabadságharc leverésétől a kiegyezés megkötéséig

Franciaország nagyhatalmi törekvései III. Napóleon korában.

Az olasz egység létrejötte.

Az egységes Németország megteremtése.

Az Amerikai Egyesült Államok polgárháborúja és nagyhatalommá válása.

Megtorlás és önkényuralom Magyarországon.

Magyarország és a bécsi udvar viszonyának a változása 1860–1865 között.

A kiegyezéshez vezető út és a kiegyezés.

A kiegyezés politikai és gazdasági rendszere.

A kiegyezés értékelése és alternatívái.

A tanuló tudatosan vállalja a kora újkori és újkor egyetemes és magyar kultúrkincs rendszerező megismerése révén az egyetemes emberi értékeket.

Ismerje fel és fogadja el a családhoz, lakóhelyhez, nemzethez való tartozás fontosságát.

Ismerje fel a múltat és a történelmet formáló, összetett folyamatok látható és háttérben meghúzódó bonyolultabb összefüggéseket, és ezek erkölcsi-etikai aspektusait.

Ismerje fel a különböző államformák működési jellemzőit.

Ismerje fel és mind szélesebb körben differenciáltan alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek vagy egy-egy esemény, jelenség értékelésekor egymástól eltérő álláspontokat is megfogalmazhat.

Ismerje a világ és az európai kontinens eltérő fejlődési irányait, ezek társadalmi, gazdasági és szellemi hátterét, azok következményeit.

Ismerje a polgári átalakulás szellemi, társadalmi, gazdasági, politikai jellemzőit, illetve azokat a feltételeket, okokat és következményeket, amelyek e folyamatot meghatározták.

Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják és ismerje fel

ezek bonyolult összefüggéseit egy-egy történelmi esemény feldolgozása kapcsán.

Tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről.

Tudja a korszakban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjait összehasonlítani.

Tudja azonosítani a civilizációk története és a forradalmak menete jellegzetes sémáit.

Tudja azonosítani Európa és a világ különböző régióinak eltérő fejlődési útjait és azok jellegzetességeit.

Tudja azonosítani a polgári átalakulás szellemi, társadalmi, gazdasági, politikai folyamainak meghatározó eseményeit, jelenségeit, szereplőit.

Tudja a rendelkezésre álló információforrásokat áttekinteni és értékelni.

Tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára és a szerző esetleges elfogultságára vonatkozóan.

Tudja írott és hallott szövegből a lényegyet kiemelni tételmondatok meghatározásával, szövegek tömörítésével és átfogalmazásával.

Tudja helyesen használni a történelmi korszakok és periódusok elnevezéseit.

Tudja az egyes korszakokat komplex módon jellemezni és bemutatni.

Legyen képes a tanuló ismereteket meríteni, beszámolót, kiselőadást készíteni és tartani különböző írott forrásokból, történelmi kézikönyvekből, atlaszokból/szaktankönyvekből, statisztikai táblázatokról, grafikonokról, diagramokról és internetről.

Legyen képes megismert és összegyűjtött információk rendezésére és értelmezésére.

Legyen képes különböző magatartástípusok és élethelyzetek megfigyelésére és következtetések levonására.

Legyen képes a többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárására. Legyen képes feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.

Legyen képes különböző szereplők nézőpontjából történelmi helyzeteket elbeszélni, eljátszani a különböző szereplők nézőpontjából.

Legyen képes saját véleményét megfogalmazni, közben legyen képes vitában a tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetésére.

Legyen képes folyamatábrát, diagramot, vizuális rendezőt (táblázatot, ábrát) készíteni, történelmi témákat vizuálisan ábrázolni.

Legyen képes az időmeghatározásra konkrét kronológiai adatokkal, valamint történelmi időszakokhoz kapcsolódóan egyaránt, és tudjon kronológiai adatokat rendszerezni. Használja a történelmi korszakok és periódusok nevét. Legyen képes összehasonlítani történelmi időszakokat, egybevetni eltérő korszakok emberi sorsait a változások szempontjából, és legyen képes a változások megkülönböztetésére is. Legyen képes érzékelni és elemezni az egyetemes és a magyar történelem eltérő időbeli ritmusát, illetve ezek kölcsönhatásait. Legyen képes különböző információforrásokból önálló térképábrák rajzolására, különböző

időszakok történelmi térképeinek az összehasonlítására, a történelmi tér változásainak leolvasására, az adott témához leginkább megfelelő térkép kiválasztására.

11. évfolyam

Témakörök

I. A nemzetállamok és a birodalmi politika kora

Az ipari forradalom újabb hulláma.

A polgári állam.

A gyarmatosítás új vonásai és a gyarmatbirodalmak.

Kína és Japán.

Nagyhatalmi konfliktusok és a szövetségi rendszerek kialakulása.

A keleti kérdés és a Balkán.

Társadalmi és demográfiai változások.

A tudományos és politikai gondolkodásmód változása.

Az életmód és a mindennapok a XIX. század végén.

II. A dualizmus kora Magyarországon

A dualista állam kiépülése és működése.

Gazdasági változások a dualizmus korában.

Tatabánya bányász hagyományai

Társadalmi változások és népesedési viszonyok a dualizmus korában.

Budapest világvárossá válása.

Etnikai és nemzetiségi viszonyok a dualizmus korában.

A dualista monarchia válsága.

Életmód és mindennapok a századfordulón.

A tudomány és művészetek jellemzői a korszakban.

III. Az első világháború és következményei

Az első világháború.

Magyarország az első világháborúban.

A februári forradalom és a bolsevik hatalomátvétel.

A diktatúra kiépülése Szovjet-Oroszországban.

A háborús vereség következményei Magyarországon: az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása, az őszirózsás forradalom, a tanácsköztársaság.

Az első világháborút lezáró békerendszer.

A trianoni békediktátum.

Új államok Közép-Európában. A határon túli magyarság sorsa

III. Európa és a világ a két világháború között

Az 1920-as évek politikai és gazdasági viszonyai.

Demokráciák és tekintélyuralmi rendszerek Európában a két világháború között.

Az olasz fasiszta állam és ideológia jellemzői.

A kommunista diktatúra a Szovjetunióban.

Az 1929–33-as világgazdasági válság jellemzői és következményei. Az Amerikai Egyesült Államok válasza a válságra: a New Deal.

A nemzetiszocialista ideológia és a náci diktatúra jellemzői.

Nemzetközi viszonyok a két világháború között.
A gyarmatok helyzete.

A tudomány és a művészetek a két világháború között.
Életmód és mindennapok a két világháború között.

IV. Magyarország a két világháború között

A konszolidáció kezdete folyamata, jellemzői, eredményei és válsága.
A válság és hatása, a belpolitikai élet változásai az 1930-as években.
A magyar külpolitika céljai és lehetőségei a két világháború között.
A revízió lépései és politikai következményei Magyarországon.
Társadalom és életmód Magyarországon a két világháború között.
Tudomány és művészet a két világháború között.
Tömegkultúra és -sport.

V. A második világháború

A második világháború kitörése. A második világháború hadi és diplomáciai eseményei a Szovjetunió elleni német támadásig.

Fordulat a háború menetében.

A szövetségek együttműködése és győzelme.

A második világháború jellemzői. A holokauszt.

Magyarország háborúba lépése és részvétele a keleti fronton. Kállay Miklós miniszterelnöksége.

A német megszállás és a nyilas uralom. Felszabadulás és szovjet megszállás.

Háborús veszteségeink.

A zsidóüldözés társadalmi, eszmei háttere és holokauszt Magyarországon.

Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudat és aktív állampolgárságra nevelés.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. a globalizáció felerősödése és a lokális közösségek megerősödése) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok

(pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok

és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.

A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása újkori és modernkori egyetemes történelemre.

A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás.

Ismerje fel a tanuló, hogy az utókor, a történelmi emlékezet a nagy történelmi személyiségek tevékenységét többféle módon és szempont szerint értékeli, egyben legyen képes saját értékítélete megfogalmazásakor a közösség hosszú távú nézőpontját alkalmazni.

Ismerje a XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait az 1848–1849-es szabadságharc leverésétől a 2. világháborúig. Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Ismerje az új- és modernkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit.

Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Tudja, hogy a XIX–XX. században lényegesen átalakult Európa társadalma és gazdasága (polgárosodás, iparosodás) és ezzel párhuzamosan új eszméáramlatok, politikai mozgalmak, pártok jelennek meg. Ismerje fel, hogy az Egyesült Államok milyen körülmények között vált a mai világ vezető hatalmává és mutasson rá az ebből fakadó ellentmondásokra.

Tudja a trianoni békediktátum máig tartó hatását, következményeit értékelni és legyen képes a határon túli magyarság sorskérdéseit felismerni.

Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket, legyen képes a demokratikus berendezkedés előnyeit és működési nehézségeit egyaránt felismerni és azokat elemezni.

Ismerje fel a tanuló a világot – és benne hazánkat is – fenyegető veszélyeket (pl. túlnépesedés, betegségek, elszegényesedés, munkanélküliség, élelmiszerválság, tömeges migráció). Tudjon élni a globalizáció előnyeivel, benne az európai állampolgársággal.

Ismerje az alapvető emberi jogokat, valamint állampolgári jogokat

és kötelezettségeket, Magyarország politikai rendszerének legfontosabb intézményeit, értse a választási rendszer működését.

Legyen képes ismereteket meríteni különböző ismeretforrásokból, történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvekből, atlaszokból, szaktudományi munkákból, legyen képes ezek segítségével történelmi oknyomozásra. Jusson el kiselőadások, beszámolók önálló jegyzetelése szintjére. Legyen képes az internetet kritikus és tudatos használatára történelmi, filozófia- és etikatörténeti ismeretek megszerzése érdekében.

Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján. Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából. Legyen képes történelmi jeleneteket elbeszélni, adott esetben eljátszani különböző szempontokból. Legyen képes erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni. Fogalmazzon meg önálló véleményt társadalmi, történelmi eseményekről, szereplőkről, jelenségekről, filozófiai kérdésekről. Legyen képes mások érvelésének összefoglalására, értékelésére és figyelembe vételére, a meghatározott álláspontok cáfolására, a véleménykülönbségek tisztázására, valamint a saját álláspont gazdagítására is. Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni

a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából.

Legyen képes összehasonlítani társadalmi-történelmi jelenségeket strukturális és funkcionális szempontok alapján. Legyen képes értékrendek összehasonlítására, saját értékek tisztázására.

Értékelje a társadalmi-történelmi jelenségeket az értékrendek alapján.

Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni (filozófiai kérdésekről is), ennek kapcsán kérdéseket világosan megfogalmazni.

Legyen képes a történelmi időben történő sokoldalú tájékozódásra. Legyen képes a különböző időszakot bemutató történelmi térképek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.

Legyen képes a nemzet, a kisebbség fogalmának és a helyi társadalom fogalmának szakszerű használatára, tudjon érvelni a társadalmi felelősségvállalás, illetve a szolidaritás fontossága mellett.

12. évfolyam

Témakörök

I. Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése

A nyugati országok gazdasági és katonai integrációja.

Az új világgazdasági rendszer kialakulása.

A szovjet tömb kialakulása, jellemzői.

A hidegháborús szembenállás, a kétpólusú világ, a megosztott Európa.

A gyarmati rendszer felbomlása (India, Kína), a „harmadik világ”.

A közel-keleti konfliktusok. Izrael Állam létrejötte, az arab világ átalakulása.

II. Magyarország 1945–1956 között

Magyarország szovjetizálása, a kommunista diktatúra kiépítése, jellemzői.

Az egypárti diktatúra működése a Rákosi-korszakban, valamint a gazdasági élet jellegzetességei.

Életmód, életviszonyok, munka, sport, kultúra, szórakozás.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc okai, háttere, főbb eseményei, jellemzői, szereplői.

III. A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása

Szovjet-amerikai konfliktusok, a versengés és együttműködés formái, területei.

Demokrácia és a fogyasztói társadalom nyugaton – diktatúra és hiánygazdaság keleten.

A vallások, az életmód (*szabadidő, sport, turizmus*) és a kulturális szokások (*divat, zene*) változásai a korszakban.

A kétpólusú világrend megszűnése: Németország egyesítése, a Szovjetunió és Jugoszlávia szétesése.

IV. A Kádár-korszak

Megtorlás és a konszolidáció.

Gazdasági reformok, társadalmi változások a Kádár-korszakban.

Életmód és mindennapok, a szellemi- és sportélet.

A Kádár-rendszer válsága, a külpolitikai változások és az ellenzéki mozgalmak.

A rendszerváltozás „forgatókönyve”, mérlege, nyertesek és vesztesek.

Nemzeti és etnikai kisebbségek Magyarországon a kétpólusú világ időszakában.

A határon túli és a világban szétszóródott magyarság helyzete a kétpólusú világ időszakában.

V. Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése

Az információs – technikai forradalom és a tudásipar.

A globális világgazdaság új kihívásai és ellenmondásai.

A fenntarthatóság dilemmái. A civilizációk, kultúrák közötti ellentétek kiéleződése.

Az egypólusútól a többpólusú világrend felé.

A mediatizált világ.

A tömegkultúra új jelenségei napjainkban.

Az Európai Unió alapelvei, intézményei, működése és problémái.

VI. A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon

A poszt szocialista régió és Magyarország helyzete, problémái 1990 után.

A közjogi rendszer jogállami átalakítása és intézményrendszere 1990 után.

A piactgazdaságra való áttérés és az átalakulás ellentmondásai, regionális gazdasági különbségek.

Magyarország euroatlanti csatlakozásának folyamata *Fölzárkózás, lemaradás.*

A társadalmi egyenlőtlenségek és a mobilitás problémái.

A magyarországi cigányok (romák).

A határon túli magyarság helyzete.

Magyarok a nagyvilágban.

VII. Társadalmi ismeretek

Családformák a mai világban.

Kortárs csoport és ifjúsági szubkultúrák.

A helyi társadalom, a civil társadalom és az önkéntesség.

Nemzet és nemzetiség.

Kulturális és etnikai kisebbségek Magyarországon.

Esélyegyenlőtlenség és hátrányos társadalmi helyzet.

Társadalmi felelősségvállalás és szolidaritás.

Tudatos fogyasztói magatartás.

A nagy ellátórendszerek (*egészségügy, társadalom-biztosítás, oktatás*) megismerése.

VIII. Állampolgári ismeretek

Állampolgári jogok és kötelességek.

Magyarország és az Európai Unió politikai intézményrendszere.

A magyar és az európai állampolgárság legfontosabb ismérvei.

A magyar választási rendszer (*országgyűlési és helyhatósági választások*).

A politikai részvétel formái.

A közvetett és a közvetlen demokrácia eszköztára.

IX. Pénzügyi és gazdasági kultúra

Az állam gazdasági szerepvállalása és kapcsolata a gazdaság különböző szereplőivel.

Az állam bevételei.

Az állam stabilizációs, redistribúciós és tőkeallokációs feladatai.

A költségvetési és a monetáris politika eszköztára, szerepe a gazdaságpolitikai célok megvalósításában.

A pénzpiac működése, megtakarítók és forrásigénylők.

A pénzügyi közvetítők helye a nemzetgazdaságban.

A vállalkozások helye a nemzetgazdaságban, szerepük a GDP megtermelésében.

Vállalkozási formák. Vállalkozások létrehozása és működtetése.

A vállalkozások és a piac kapcsolata.

Az üzleti terv.

X. Munkavállalás

A munkaerő és a piac kapcsolata. Munkaerőpiaci elvárások itthon és külföldön.
Szakképzettség.

Álláskeresési technikák. Pályakezdés, beilleszkedés a munkahelyi közösségbe.

Munkajogi alapok. Foglalkoztatási formák.

A munkaszerződés tartalma.

A munkaviszonyhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek (*munkaszerződés, bérszámítás, adózás, egészségbiztosítás és nyugdíjbiztosítás, kollektív szerződés*).

A munkaviszony megszűnése, munkanélküli ellátás, álláskeresési támogatás, visszatérés a foglalkoztatásba.

Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudat és aktív állampolgárságra nevelés.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. a globalizáció felerősödése és a lokális közösségek megerősödése) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.

A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása újkori és modernkori egyetemes történelemre.

A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás. Ismerje fel a tanuló, hogy az utókor, a történelmi emlékezet a nagy történelmi személyiségek tevékenységét többféle módon és szempont szerint értékeli, egyben legyen képes saját értékítélete megfogalmazásakor a közösség hosszú távú nézőpontját alkalmazni.

Ismerje a XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait a 2. világháborútól az Európai Unióhoz való csatlakozásunkig. Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Ismerje az új- és modernkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Tudja, hogy a XX. században lényegesen átalakult Európa társadalma és gazdasága (polgárosodás, iparosodás) és ezzel párhuzamosan új eszmeáramlatok, politikai mozgalmak, pártok jelennek meg. Ismerje fel, hogy az Egyesült Államok milyen körülmények között vált a mai világ vezető hatalmává és mutasson rá az ebből fakadó ellentmondásokra.

Legyen képes a határon túli magyarság sorskérdéseit felismerni.

Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket, legyen képes a demokratikus berendezkedés előnyeit és működési nehézségeit egyaránt felismerni és azokat elemezni.

Ismerje fel a tanuló a világot – és benne hazánkat is – fenyegető veszélyeket (pl. túlnépesedés, betegségek, elszegényesedés, munkanélküliség, élelmiszerválság, tömeges migráció). Tudjon élni a globalizáció előnyeivel, benne az európai állampolgársággal.

Ismerje az alapvető emberi jogokat, valamint állampolgári jogokat és kötelezettségeket, Magyarország politikai rendszerének legfontosabb intézményeit, értse a választási rendszer működését.

Legyen képes ismereteket meríteni különböző ismeretforrásokból, történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvekből, atlaszokból, szaktudományi munkákból, legyen képes ezek segítségével történelmi oknyomozásra. Jusson el kiselőadások, beszámolók önálló jegyzetelése szintjére. Legyen képes az internetet kritikus és tudatos használatára történelmi, filozófia- és etikatörténeti ismeretek megszerzése érdekében.

Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján. Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából. Legyen képes történelmi jeleneteket elbeszélni, adott esetben eljátszani különböző szempontokból. Legyen képes erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni. Fogalmazzon meg önálló véleményt társadalmi, történelmi eseményekről, szereplőkről, jelenségekről, filozófiai kérdésekről. Legyen képes mások érvelésének összefoglalására, értékelésére és figyelembe vételére, a meghatározott álláspontok cáfolására, a véleménykülönbségek tisztázására, valamint a saját álláspont gazdagítására is. Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. Legyen képes összehasonlítani társadalmi-történelmi jelenségeket strukturális és funkcionális szempontok alapján. Legyen képes értékrendek összehasonlítására, saját értékek tisztázására. Értékelje a társadalmi-történelmi jelenségeket az értékrendek alapján. Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni (filozófiai kérdésekről is), ennek kapcsán kérdéseket világosan megfogalmazni.

Legyen képes a történelmi időben történő sokoldalú tájékozódásra. Legyen képes a különböző időszakot bemutató történelmi térképek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.

Legyen képes a nemzet, a kisebbség fogalmának és a helyi társadalom fogalmának szakszerű használatára, tudjon érvelni a társadalmi felelősségvállalás, illetve a szolidaritás fontossága mellett.

Legyen képes átlátni a nemzetgazdaság, a bankrendszer, a vállalkozási formák működésének legfontosabb szabályait.

Legyen képes munkavállalással összefüggő, a munkaviszonyhoz kapcsolódó adózási, egészség- és társadalombiztosítási kötelezettségek, illetve szolgáltatások rendszerét átlátni.

Történelem specializáció

11. évfolyam

Témakörök

I. Az óskor és az ókori Kelet

Témák

Egy folyam menti civilizáció jellemzői.

Az egyistenhit a zsidó vallásban.

II. Az ókori Hellász

Témák

Az athéni demokrácia kialakulásának folyamata.

A görög gazdaság.

A görög-perzsa háborúk.

A spártai állam.

A görög tudomány egyes területeinek egy-egy alkotója.

III. Az ókori Róma

Témák

Augustus principátusának jellemző vonásai.

A római történetírás egy-egy jelentős alkotója.

A kereszténység történetének néhány állomása az ókorban.

A népvándorlás legfontosabb mozzanatainak és résztvevőinek ismerete, térbeli elhelyezése.

IV. A középkor

Témák

A Frank Birodalom történetének főbb állomásai.

A legfontosabb szerzetesrendek jellemzői.

Az ortodox és a nyugati kereszténység főbb jellemzői.

Az arab hódítás, az iszlám elterjesztésének fontosabb szakaszai.

A középkori céhes ipar bemutatása.

Híres egyetemek Nyugat- és Közép-Európában.

Az egyetemi oktatás jellemzői, a skolasztika.

A humanizmus és a reneszánsz jellemzői.

A rendi állam kialakulása és működése Angliában és Franciaországban.

V. A magyarság története a kezdetektől 1490-ig

Témák

A vándorló magyarság képe a korabeli forrásokban.

Eltérő tudományos elképzelések a magyar őstörténettel kapcsolatban.

A kalandozó magyarok képe a korabeli forrásokban.

Szent István törvényalkotó tevékenysége.

Az új rend megszilárdulása Szent László és Könyves Kálmán idején.

Nagy Lajos törvényei és az Anjou-kori társadalom.

Zsigmond király külpolitikája.

Mátyás király bel- és külpolitikája.

Mátyás király és a reneszánsz.

VI. A világ és Európa a kora újkorban

Témák

A kapitalista világgazdasági rendszer kialakulásának kezdetei, a legfőbb társadalmi és gazdasági folyamatok a XVI-XVII. században Nyugat-Európában.

Nagyhatalmi konfliktusok és vallási ellentétek a koraújkori Európában.

Az angolszász kapitalizálódás, a polgári fejlődés és a mindennapi élet a kora újkori Angliában.

Nagyhatalmi erőviszonyok, az európai egyensúly a XVIII. században.

Az új világszemlélet kialakulása az újkori természettudományok és társadalomtudományok kibontakozása.

VII. Magyarország a kora újkorban

Témák

Összetartó és elválasztó erők a három országrészben.

A rendi és vallási törekvések összekapcsolódása a Bocskai-féle szabadságharcban.

Bethlen Gábor kül - és belpolitikája.

A török kiűzésének kérdései és Zrínyi Miklós.

A spanyol örökösödési háború és a Rákóczi szabadságharc.

Az udvar és a rendek viszonyának alakulása.

VIII. Felvilágosodás, forradalmak és a polgárosodás kora

Témák

A főbb irányzatok, valamint képviselőik társadalmi és politikai elképzeléseinek összehasonlítása.

A jakobinus diktatúra.

A napóleoni háborúk fordulópontjai.

A nagyhatalmi együttműködés céljai és rendszere a bécsi kongresszus nyomán.

Az ipari forradalom eredményeinek kibontakozása és egymásra hatása.

IX. Az újjáépítés kora Magyarországon

Témák

Az udvar és a rendek viszonyának alakulása.

Az állami oktatáspolitikai főbb intézkedései.

X. Reformkor, forradalom és szabadságharc Magyarországon

Témák

A rendi országgyűlés és a megyerendszer működése.

A gazdasági átalakulás jellemzése és elemzése.

A magyar társadalom rétegződése és életformái.

A nemzeti érzés megerősödése a magyarság és a nemzetiségek körében.

A német, az olasz és ausztriai mozgalmak hatása a magyar szabadságharcra.

Nemzetiségi törekvések a Habsburg birodalomban.

Ausztria és Magyarország közjogi viszonyának alakulása.

Nagyhatalmi elképzelések Közép-Európa szerepéről.

XI. A nemzetállamok és a birodalmi politika kora

Témák

A szövetségi rendszerek kialakulásának okai az első világháború előtt.

Gyarmatok és gyarmattartók a századfordulón.

Az ipari forradalom legfontosabb találmányainak és felfedezőinek bemutatása.

A tudományos és technikai fejlődés hatása a társadalomra, a gondolkodásra, az életmódra és a környezetre.

XII. A kiegyezéshez vezető út és a dualizmus kora Magyarországon

Témák

A kiegyezés alternatívái, a kiegyezéshez fűződő viták.

A polgári állam kiépülése Magyarországon.

Magyar nemzetiségi politika és nemzetiségi törekvések.

A környezet átalakításának következményei.

A tömegkultúra néhány jelensége Magyarországon.

A továbbhaladás feltételei

Az újkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudat és aktív állampolgárságra nevelés.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

Az újkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.

A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása újkori egyetemes történelemre.

A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás.

Ismerje fel a tanuló, hogy az utókor, a történelmi emlékezet a nagy történelmi személyiségek tevékenységét többféle módon és szempont szerint értékeli, egyben legyen képes saját értékítélete megfogalmazásakor a közösség hosszú távú nézőpontját alkalmazni.

Ismerje a XIX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait a Dualizmus korszakáig bezárólag.

Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Ismerje az újkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Tudja, hogy az újkortól kezdődően lényegesen átalakul Európa társadalma és gazdasága (polgárosodás, iparosodás) és ezzel párhuzamosan új eszmeáramlatok, politikai mozgalmak, pártok jelennek meg. Ismerje fel, hogy az USA milyen körülmények között vált a mai világ vezető hatalmává és mutasson rá az ebből fakadó ellentmondásokra.

Legyen képes ismereteket meríteni különböző ismeretforrásokból, történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvekből, atlaszokból, szaktudományi munkákból, legyen képes ezek segítségével történelmi oknyomozás megszervezésére. Jusson el az előadás önálló jegyzetelése szintjére.

Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján.

Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. Legyen képes összehasonlítani társadalmi-történelmi jelenségeket strukturális és funkcionális szempontok alapján. Legyen képes értékrendek összehasonlítására, saját értékek tisztázására. Értékelje a társadalmi-történelmi jelenségeket az értékrendek alapján.

Legyen képes a történelmi időben történő tájékozódás eddig elsajátított összetevőinek és jelentőségének a bemutatására példákkal. Legyen képes a különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.

12. évfolyam

Témakörök

I. Az első világháború és következményei

Témák

A háttország szerepe a háborúban.

Nagyhatalmi érdekek és ellentétek a béketárgyalásokon.

Magyarország az első világháborúban.

A Károlyi-kormány bel- és külpolitikai mozgástere és intézkedései.

A tanácskormány uralomra kerülése, politikája, bukásának okai.

Trianon társadalmi és bel- és külpolitikai következményei.

Új államok Közép-Európában.

A határon túli magyarság sorsa.

II. Európa és a világ a két világháború között

Témák

A világgazdaság átrendeződése a háború után.

A gyarmati világ szétesésének kezdetei.

Az olasz fasizmus jellemzői.

Tekintélyuralmi rendszerek bemutatása Közép-Európában és a Balkánon.

Az USA gazdasági fellendülése és nemzetközi szerepe.

A válság kezelésének módjai egy adott országban.

A totális állam kiépítése Németországban.

A bolsevizmus ideológiája.

A bolsevik propaganda főbb jellemzői.

A sztálini gazdaságpolitika.

III. Magyarország a két világháború között

Témák

Politikai életpályák bemutatása és elemzése.

Gazdasági válság és radikalizálódás a belpolitikában.

A klebelsbergi kultúrpolitika kibontakozása és főbb jellemzői.

Tudomány és művészet főbb képviselői a két világháború közötti Magyarországon.

IV. A második világháború

Témák

A szövetséges hatalmak együttműködésének elemzése.

Háborúellenes katonai és polgári erőfeszítések.

Magyarország a náci birodalom árnyékában.

A területi revízió lépései.

Kállay Miklós miniszterelnöksége.

Háborúellenes törekvések.

Az antiszemitizmus és a zsidókérdés Magyarországon.

V. Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése

Témák

Nyugat-Európa újjáépítése és a közös európai intézmények kialakulásának kezdetei.

A gyarmati rendszer felbomlása – a „harmadik világ” kialakulása.

Gandhi erőszakmentes mozgalma.

A német kérdés.

VI. Magyarország a világháborús vereségtől a forradalom leveréséig

Témák

A nemzetközi helyzet hatása a magyar belpolitika alakulására 1945 és 1948 között.

Az elnyomás formái és „gépezete”.

A magyar forradalom nemzetközi jelentősége és összefüggései.

VII. A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása

Témák

A német kérdés.

A balkáni konfliktusok, Jugoszlávia felbomlása.

Nemzeti, etnikai, vallási kisebbségek helyzete néhány országban.

VIII. A Kádár-korszak jellemzői

Témák

A kádári társadalom- és kultúrpolitika alakulása.

IX. Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése

Témák

A „Hatok” Közös Piacától az Európai Unióig (1957-1992), az integráció főbb állomásai.

Együttműködés és eltérő érdekek az unióban.

Az Európai Unió helye a világgazdaságban.

A demográfiai válság társadalmi és gazdasági okai.

A környezettudatos magatartás kulturális, gazdasági és politikai feltételei.

X. A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon

Témák

Magyarország a kilencvenes években.

A szociális piacgazdaság jellemzői.

A magyar alkotmányosság elemei és intézményei.

A magyar társadalom szerkezetváltozásai az elmúlt fél évszázadban.

Magyarország gazdasága és beilleszkedése az európai, illetve világgazdaságba.

A továbbhaladás feltételei

A modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudat és aktív állampolgárságra nevelés.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. a globalizáció felerősödése és a lokális közösségek megerősödése) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

A modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.

A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása a modernkori egyetemes történelemre.

Ismerje a XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Ismerje a XX. századi magyar történelem főbb csomópontjainak történetét az Osztrák-Magyar Monarchia válságkorszakától a trianoni országvesztésig, illetve a második világháborús pusztításon át a kommunista diktatúra létrejöttéig, valamint az 1956-os forradalomtól a demokratikus jogállam megteremtéséig. Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Ismerje a modernkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Ismerje fel, hogy az USA milyen körülmények között vált a mai világ vezető hatalmává és mutasson rá az ebből fakadó ellentmondásokra.

Tudja a trianoni országvesztés súlyos körülményeit és máig tartó hatását, következményeit értékelni és legyen képes a határon túli magyarság sorskérdéseit felismerni.

Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket, legyen képes a demokratikus berendezkedés működési nehézségeit és a jogállamiságot veszélyeztető jelenségeket felismerni és azokat elemezni.

Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, pl. betegségeket, elszegényesedést, munkanélküliséget, élelmiszerválságot, tömeges migrációt.

Ismerje az alapvető állampolgári jogokat és kötelezettségeket, Magyarország politikai rendszerének legfontosabb intézményeit, értse a választási rendszer működését.

Legyen képes az internetet kritikus és tudatos használatára történelmi, filozófia- és etikatörténeti ismeretek megszerzése érdekében.

Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából.

Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni (filozófiai kérdésekről is), ennek kapcsán kérdéseket világosan megfogalmazni.

Legyen képes a nemzet, a kisebbség fogalmának és a helyi társadalom fogalmának k szakszerű használatára, tudjon érvelni a társadalmi felelősségvállalás, illetve a szolidaritás fontossága mellett.